

Handläggarstöd i arbetet med minderåriga EU- medborgare som vistas i en gatumiljö

start.stockholm

Handläggarstöd i arbetet med minderåriga EU-medborgare
Uppdaterad: 2025-02-28

Utgivare: Område barn och unga, Norra innerstaden SDF

Kontaktpersoner: Sofi Bygde och Sanna Kolar

Inledning

I Stockholms stad har det under flera års tid vistats minderåriga EU-medborgare i utsatta miljöer, utan försörjning, fast boende och i många fall utan omsorg av sina vårdnadshavare. Negativa konsekvenser för barnen på kort och lång sikt är att de riskerar att hamna i kriminalitet, missbruk, människohandel och prostitution. I Socialstyrelsens vägledning för socialtjänstens arbete med EU/EES-medborgare (2020) förtydligas att alla länder som erkänner barnkonventionen har förbundit sig att göra sitt yttersta för att respektera och uppfylla barnets rättigheter. Därför behöver socialtjänsten verka för att barn ska kunna återvända till det land där de har sin stadigvarande hemvist för att skydda dem från att leva i utsatthet i Stockholms gatumiljö.

Utredningsarbetet i ärenden som rör minderåriga EU-medborgare innebär många gånger en särskild utmaning. Det är ofta svårt att komma i kontakt med barnet och dess vårdnadshavare, i många fall saknas också information om vilka barnets vårdnadshavare är. Vidare är tilltron till myndigheter och mottagligheten för stöd ofta låg.

Detta handläggarstöd riktar sig till socialsekreterare på barn- och ungdomsenheter inom Stockholms stad. Syftet med handläggarstödet är att utgöra ett konkret och praktiskt stöd i handlägningsprocessen med fokus på den samverkan med andra instanser som är nödvändig för att minska barnens utsatthet.

Innehållet i handläggarstödet baseras på befintliga riktlinjer och vägledningsdokument. De delar av handläggarstödet som rör samverkanspartners (interna och externa) har formulerats i samråd med dem.

Handläggarstödet har tagits fram av familjeenheten vid Norra innerstadens SDF med stöd från lokala utvecklingsmedel (LUM).

Innehåll

Inledning	3
1. Tillhörighet	6
1.1 Utred tillhörighet.....	6
1.2 Sök i Paraplyet.....	6
2. Registrering i Paraplyet	7
2.1 Barnet	7
2.2 Vårdnadshavarna	8
3. Inleda utredning.....	8
4. Samverkanspartners	9
4.1 Interna samverkanspartners	9
4.1.1 EU-teamet.....	9
4.1.2 Ungdomsjouren	10
4.1.3 Regionkoordinator mot prostitution och människohandel	11
4.2 Externa samverkanspartners.....	11
4.2.1 Utrikesdepartementet, Enheten för konsulära och civilrättsliga ärenden.....	11
4.2.2 Rumänska ambassaden	12
5. Skyddsbedömning och utredningsarbete.....	13
5.1 Om uppgifter om var barnet befinner sig saknas	14
5.2 Om kontakt med barnet är etablerad.....	15
5.3 Människohandel.....	16
5.4 Orosanmälan till hemlandet	17
6. LVU.....	17
7. Övrigt bistånd och stöd	19
7.1 Försörjningsstöd	19
7.2 Sjukvård och tandvård	19
7.2.1 Sjukvård.....	20
7.2.2 Tandvård.....	20
8. Avsluta ett ärende.....	21
8.1 Återföring till hemlandet av barn som vistas i Sverige utan vårdnadshavare	21
8.2 Avsluta utredning när ett barn avvikit	22
9. Länkar och litteratur	22
9.1 Generell vägledning.....	22
9.2 Bryssel II-förordningen.....	23
9.3 LVU	23

9.4 Människohandel	23
9.5 Sjukvård och tandvård	23
Bilagor	25
Bilaga 1. Exempel begäran UD	25

1. Tillhörighet

Tillhörighetsutredningar i denna typ av ärenden är ofta svåra att göra. Barn och familjer rör sig ofta mellan stadsdelar och kommuner och det är inte alltid möjligt att bedöma om och i sådana fall var barnet ska bedömas vara bosatt.

ID-handlingar

Efterfråga alltid ID-handlingar. Ta kopior om ID-handlingar finns. Utöver att ID-handlingarna är viktiga för att kunna göra en så korrekt tillhörighetsutredning som möjligt kan de också vara användbara vid uppdrag till EU-teamet, Ungdomsjouren samt i kontakt med UD och ambassad.

1.1 Utred tillhörighet

- Utred var barnet haft sin senaste dygnsvila. Om barnet är i Sverige med någon av sina föräldrar behöver det också utredas var föräldern haft sin senaste dygnsvila.
- Ta hjälp av *Riktlinjer för ärendeansvar* för att bedöma tillhörigheten. Se kapitel 2.11.2 gällande barn som är EU/EES-medborgare och vistas här utan vårdnadshavare. Vid behov av vägledning kan kontakt tas med social- och skoljuridiska enheten på telefonnummer 08-508 29 525.
- I vissa fall kan utredning behöva inledas omgående och en skyddsbedömning göras även om tillhörighetsutredning inte är färdig. Om det i ett senare skede visar sig att annan stadsdel/kommun bör ansvara för ärendet görs en bedömning gällande ansökan om överföring av ärendet.

1.2 Sök i Paraplyet

Att söka tidigare eller pågående aktualitet i dessa ärenden är svårt eftersom barnen saknar fyra sista siffror i personnumret.

- Det är inte möjligt att säkert fastställa om ett barn har en pågående aktualitet i annan stadsdel genom en sökning i Paraplyet.
- Det är möjligt att söka efter tidigare och pågående aktualitet i den egna stadsdelen trots att personnumret är ofullständigt. Klicka på "Inkommande information", skriv in födelsedatum (sex siffror i personnumret) samt för- och

efternamn om du har sådan information. Klicka sedan på "Sök". Då visas en lista över personer som är eller har varit aktuella i stadsdelen. Om det aktuella barnet finns ser du det tillfälliga personnummer som skapats för barnet. Stäng sedan ner "Inkommande information", klicka på "Sök akt" och skriv in det tillfälliga personnumret för att se barnets akt.

- Ta även kontakt med socialjouren då de kan ha kännedom utöver vad som syns i Paraplyet. Maila till ankomst.sof@stockholm.se eller ring 08-508 40 000.

2. Registrering i Paraplyet

Nedanstående instruktioner följer Stockholms stads rutiner för registrering av ärenden som avser ensamkommande barn. Att rutinen följs är viktigt för att personnummer ska kunna ändras i ett senare skede.

2.1 Barnet

- Skriv in barnets födelsedatum (6 siffror) samt ett K (om flicka) eller M (om pojke) i rutan för personnummer.
- Klicka på "Sök". Om pågående ärende saknas, klicka "Avbryt".
- Rutan "Sök EPS" tänds. Klicka på den. Om pågående ärende saknas, klicka "Avbryt".
- Rutan "Skapa pnr" tänds. Klicka på den. Då skapas ett fiktivt personnummer.
- Skriv in för- och efternamn på barnet. Skriv förslagsvis "okänd" i rutan för gatuadress. Systemet kräver att ett korrekt postnummer anges, förslagsvis väljs förvaltningens postnummer.

Handläggarstöd i arbetet med minderåriga EU-medborgare som vistas i en gatumiljö
8 (27)

Inkommande Information

Personnr: 080808-009M Sekel: 0 Telefonnr: Sök... 1.
Efternamn: efternamn Mobilnr: Sök EPS... 2.
Förnamn: förnamn E-post: Skapa pnr 3.
c/o: Medborgarskap: Sverige
Gatuadress: okänd Församling:
Postnr: 113 43 Civilstånd:
Ort: STOCKHOLM Område: BOSTADSLÖSA 98
Stadsdel:

Samhörighet

Personnr	Efternamn	Förnamn	Sek
080808-009M	efternamn	förnamn	0
930607-001M	Tf God man för 08	Tf God man	9

Samh...

2.2 Vårdnadshavarna

- Endast i de fall då vårdnadshavarskapet är bekräftat genom folkbokföringen eller genom verifierade handlingar från hemlandet ska vårdnadshavare läggas till i samhörigheten.
- Om vårdnadshavarskapet är styrkt enligt ovan, klicka på "Samhörighet", välj sedan "Lägg till" och skriv in vårdnadshavarens födelsedatum (6 siffror) samt K (om kvinna) eller M (om man). Klicka på "Sök" och svara sedan "Ja" på frågan om du vill skapa ett personnummer. Skriv in för- och efternamn samt "Okänd" i rutan för gatuadress. Systemet kräver att ett korrekt postnummer anges, förslagsvis väljs förvaltningens postnummer.
- Om vårdnadshavarskapet inte är styrkt eller okänt, klicka på "Samhörighet", välj sedan "Tf God man" och svara "Ja" på frågan om du vill skapa en fiktiv God man. Skriv förslagsvis "Okänd" i rutan för gatuadress. Systemet kräver att ett korrekt postnummer anges, förslagsvis väljs förvaltningens postnummer.

3. Inleda utredning

Socialtjänstens särskilda ansvar för barn enligt 5 kap. 1 § SoL gäller även de barn som saknar tillstånd att vara i Sverige. När det gäller barn som saknar vårdnadshavare i Sverige och som ger sig till känna eller aktualiseras på annat sätt ska socialtjänsten alltid inleda en utredning enligt 11 kap. 1 SoL.

I bedömningen av vad som är acceptabla respektive oacceptabla levnadsförhållanden för ett barn ska det inte göras någon skillnad mellan barn som saknar tillstånd att vistas i landet och andra barn. Barn som saknar tillstånd att vara i Sverige löper stor risk att inte få

det skydd, den hjälp och särskilda omvårdnad som alla barn behöver och har rätt till.

Socialförvaltningen har ett uppföljningsansvar för barn som befinner sig i Stockholms stad men har hemvist i andra EU-länder. När utredning inleds ska detta därför meddelas ankomstgruppen på socialjouren på ankomst.sof@stockholm.se

4. Samverkanspartners

4.1 Interna samverkanspartners

Nedanstående interna samverkanspartners innehar ofta kännedom och information om målgruppen och bör kontaktas som referenspersoner inom ramen för en utredning. Information om hur det ser ut på platsen där barnet bor/vistas bör alltid efterfrågas. I kontakt med EU-teamet och Ungdomsjouren kan också frågan ställas om det finns någon annan (lokal) samhällsaktör som har god kännedom om området där barnet vistas.

4.1.1 EU-teamet

- Telefonnummer: 08-508 25 690
E-post: eu-teamet@stockholm.se

EU-teamet arbetar uppsökande med att nå EU-medborgare som vistas i staden, som befinner sig i hemlöshet eller annan utsatt situation, och som är i behov av ett utökat stöd. EU-teamet har kultur- och språkkompetens och mångårig erfarenhet av att arbeta med minderåriga inom målgruppen. EU-teamet bedriver inte myndighetsutövning.

I de fall socialtjänsten inte vet var ett barn uppehåller sig kan uppdrag lämnas till EU-teamet att vara behjälpliga i eftersökandet. EU-teamet kan också vara behjälpliga i att förmedla kontakter, sitta med som stöd i möten eller i kontakt med ambassaden och andra samhällsinstanser. EU-teamet är den interna samverkanspartner som ska kontaktas i första hand för att få hjälp med eftersökandet.

Om ny information framkommer efter att uppdraget skickats ska EU-teamet informeras om detta. Ett uppdrag får sparas hos EU-teamet som längst en månad. Om behovet kvarstår efter en månad kan ett nytt uppdrag skickas.

4.1.2 Ungdomsjouren

- Telefonnummer: 08-508 25 481
E-post: ungdomsjouren@stockholm.se

Ungdomsjouren arbetar uppsökande med barn och ungdomar. Ungdomsjouren är inte i tjänst söndagar och arbetar endast dagtid på onsdagar, övriga dagar arbetar de både dag- och kvällstid.

I de fall socialtjänsten inte vet var ett barn uppehåller sig kan uppdrag lämnas till Ungdomsjouren att vara behjälpliga i eftersökandet. Om socialtjänsten fått information var ett barn förmodas vistas och gjort bedömning att åka ut kan Ungdomsjouren möta upp socialsekreterare om det är en miljö där Ungdomsjouren verkar och har kännedom. Ungdomsjouren kan också vara behjälpliga att förmedla kontakter.

Om ny information framkommer efter att uppdraget skickats ska Ungdomsjouren informeras om detta. Ett uppdrag ligger hos Ungdomsjouren två veckor, stäm av inom dessa två veckor och bedöm om uppdraget ska förlängas.

Vad ett uppdrag till EU-teamet respektive Ungdomsjouren bör innehålla:

- Bild på barnet/kopia av ID-handling om sådan finns. I annat fall signalement.
- Kontaktuppgifter till barn eller andra personer barnet vistas med om sådana finns.
- Information om var och när barnet senast har setts.
Information om platser där barnet tidigare vistats om sådan finns.
- Eventuell kännedom om andra personer barnet vistas med.
- Eventuella omständigheter i ärendet som är viktiga att EU-teamet/Ungdomsjouren känner till, särskilt om det handlar om säkerhetsaspekter.
- Information om uppdragets innehåll (vad socialtjänsten vill att EU-teamet/Ungdomsjouren gör).
- Var tydlig i kontakt med EU-teamet respektive Ungdomsjouren om vilken hjälp som har efterfrågats från

respektive verksamhet för att undvika eventuellt onödigt dubbelarbete.

4.1.3 Regionkoordinator mot prostitution och människohandel

- Telefonnummer regionkoordinator: 08-508 43 726
E-post: regionkoordinator@stockholm.se
- Stödtelefon till Nationella metodstödsteamet mot prostitution och människohandel: 020-390 000
Hemsida: [Nationella samordningen mot prostitution och människohandel | NSPM \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](https://www.nationella.samordningen.se/tema/prostitution-och-manniskohandel)

Regionkoordinator kan erbjuda praktisk konsultation och vägledning i ärenden som rör misstänkt människohandel.

Regionkoordinatorn är även kontaktperson för återvändandeprogrammet för personer som är utsatta för prostitution och människohandel. Programmet administreras av IOM. Se [Återvändandeprogrammet | NSPM \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](https://www.iom.se/tema/atervandande)

Se vidare under kapitel 5.3 för mer information om människohandel, riskfaktorer samt tips på frågor som är bra att ställa.

Socialtjänsten bör anmäla misstanke om brott mot barn när det är fråga om brott som avses i 3, 4 eller 6 kap. BrB, i vilket människohandel innefattas. Om beslut att göra polisanmälan fattas bör kontakt tas med polisregion Stockholms människohandelssektion. Telefonnummer: 010-563 311 06
Manniskohandel.stockholm@polisen.se

Vid pågående brott, ring 112.

4.2 Externa samverkanspartners

4.2.1 Utrikesdepartementet, Enheten för konsulära och civilrättsliga ärenden

- Telefonnummer för konsultation (växel): 08-405 10 00
- Fax: 08-723 11 76

Utrikesdepartementet är den centralmyndighet i Sverige som fungerar som en förmedlande länk mellan myndigheter och andra aktörer i respektive land för att underlätta samarbetet. Varje medlemsstat i EU har en centralmyndighet.

Bryssel II-förordningen ([EUR-Lex - 32019R1111 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)) gäller i alla EU-länder (utom Danmark) och reglerar vilket lands myndigheter som är behöriga att fatta beslut i frågor om t.ex. vårdnad och placering enligt LVU, samt under vilka förutsättningar sådana beslut kan erkännas och verkställas. Förordningen möjliggör även samarbete mellan myndigheter i medlemsstaterna i vissa enskilda ärenden gällande barn. Med stöd av Bryssel II-förordningen kan socialtjänsten under vissa förutsättningar bland annat:

- Förmedla information till ett annat land, exempelvis avseende oro för ett barn.
- Begära att det andra landet förmedlar information avseende ett barn.
- Begära att det andra landet bistår med att ta reda på var ett barn befinner sig.

Utgångspunkten bör vara att kontakta UD så tidigt som möjligt i processen. Begäran skickas till UD som i sin tur skickar den vidare till centralmyndigheten i det land som det finns behov av samarbete med. Se bilaga 1 för förslag på hur begäran kan se ut. Begäran kan skickas via e-post till ud.kc@gov.se eller faxas till 08-723 11 76 (ange UD KC IC som mottagare på försättsbladet).

Om beslut enligt 6 a § LVU har fattats har socialtjänsten en **informationsskyldighet** till det land där barnet har sin hemvist. Informationen kan lämnas via UD.

För mer vägledning i tillämpningen av Bryssel II-förordningen, se kapitel 9.2.

4.2.2 Rumänska ambassaden

- Telefonnummer: 0722 511 453 Faxnummer: 46-8-10 28 52
Epost: Stockholm.cons@mae.ro, stockholm.social@mae.ro.

Ambassaden kan till exempel kontaktas i frågor som rör:

- Behov av att förstå innehåll i dokument, t.ex. fullmakt och ID-handling.
- Behov av att ordna ID-handling inför återresa till hemlandet.
- Samverkan med lokala sociala myndigheter gällande mottagandet vid en återresa. Särskilt i de fall där ett barn omhändertagits enligt 6 a § LVU önskar ambassaden underrättas om beslutet för att kunna hjälpa till i återförandet till hemlandet.

Ambassaden kan inte bistå ekonomiskt med kostnader för återresa.

5. Skyddsbedömning och utredningsarbete

Barn och familjer i den aktuella målgruppen har begränsad rätt till insatser enligt socialtjänstlagen eftersom de har sin hemvist i ett annat EU/EES-land (se vidare i kapitel 7.1). Fokus i utredningar som rör dessa barn bör därför vara hur barnets grundläggande omsorgsbehov och skydd ska kunna tillgodoses. Om barnets vårdnadshavare inte har en egen plan för detta, eller om barnet vistas i Sverige utan vårdnadshavare, bör utredningsarbetet primärt handla om att så snart som möjligt möjliggöra att barnet återvänder till det land där barnet har sin hemvist.

Socialtjänsten kan bevilja insatser i ett akut skede i de fall när barnet bedöms behöva skydd, och skyldigheten att enligt 11 kap. 1 a § SoL göra en bedömning av barnets behov av omedelbart skydd i samband med att orosanmälan inkommer är samma som för barn bosatta i Sverige. Utgångspunkten bör vara att ett barn som saknar bostad och lever i hemlöshet är i behov av skydd. Svårigheter i skyddsbedömningar avseende den aktuella målgruppen är ofta att informationen om barnets situation är knapphändig, att kontaktuppgifter och säkra uppgifter om var barnet vistas saknas samtidigt som oron ofta är förhållandevis hög.

Viktig information att ta reda på i skyddsbedömningen

- Risken att barnet har ett eget brottsligt beteende eller missbruk.

- Risken för att barnet är utsatt för människohandel eller andra brott.
- I de fall barnet vistas med en vuxen som uppges vara barnets förälder, utred hur troligt det är att den vuxna verkligen är barnets förälder. Stämmer efternamn på eventuella ID-handlingar överens? Lämnar barn och vuxen samstämmiga uppgifter om bakgrund, vistelsen i Sverige och situationen?
- Hur barnets fysiska och psykiska hälsa ser ut.
- Kartlägg boendeförhållandena. Är stället där barnet bor säkert? Tillgodoses behov som värme och skydd mot yttre väderförhållanden? Har barnet någonstans att sova? Möjliggör boendet att barnets behov av god hygien tillgodoses (dusch/någonstans att tvätta sig, toalett, rena kläder). I de fall där barn/föräldrar säger nej till placering bör det ingå att besöka den plats där barnet har sin dygnsvila.
- Kartlägg hur barnets behov av mat tillgodoses. När och vad äter barnet? Hur ofta äter barnet? Hur finansieras det?

5.1 Om uppgifter om var barnet befinner sig saknas

Enbart det faktum att information om var barnet befinner sig saknas är inte ett tillräckligt skäl att bedöma att det inte finns behov av omedelbart skydd. Utifrån vad oron gäller och den information som finns om barnets situation behöver en bedömning göras kring behovet av att arbeta uppsökande för att kunna bedöma barnets behov.

I mottagandet av orosanmälan är det viktigt att be anmälaren beskriva barnets signalement (i de fall vi inte får ID-handling i samband med anmälan).

Uppdrag bör lämnas till EU-teamet och Ungdomsjouren. Detta fråntar dock inte socialnämndens eget ansvar att arbeta uppsökande.

Uppdrag bör lämnas till socialjouren med information om vad de ska göra om barnet påträffas. Glöm inte att även uppdatera ”skvallerrutan” i Paraplyet.

5.2 Om kontakt med barnet är etablerad

Om barnet är med sin förälder

Det är sällan vårdnadshavarskapet är bekräftat tidigt i utredningsprocessen. Om bedömning har gjorts att det är trovärdigt att den/de vuxna som barnet vistas med är barnets förälder bör första steget vara att prata med föräldern om hur hen ska tillgodose barnets behov.

Om föräldern inte har en egen planering för hur hen ska kunna tillgodose barnets behov bör föräldern informeras om följande:

- Möjligheten att ansöka om akut bistånd (kost och logi) samt återresa till hemlandet. Det är föräldern som behöver ansöka om detta bistånd för sig och sitt barn hos försörjningsstödsenheten. Se kapitel 7.1 för vidare information.
- Möjligheten att socialtjänsten beviljar åtgärder i syfte att skydda barnet och säkerställa barnets omsorg, till exempel genom en placering av barnet. Vilka insatser/åtgärder som är lämpliga behöver bedömas i varje enskilt fall.
- Om föräldern (eller barn över 15 år) inte samtycker till något av ovanstående alternativ behöver en bedömning göras av om det finns skäl för omedelbart omhändertagande enligt 6 a § LVU. Se kapitel 6 för vidare information.

Om barnets förälder inte är i Sverige

Utgångspunkten är att barnet bör erbjudas placering. Vilken placeringsform som är lämplig behöver bedömas i varje enskilt fall. Om barnet eller vårdnadshavarna inte samtycker, eller om vårdnadshavare inte gått att nå för ett samtycke, behöver en bedömning göras om det finns skäl för omedelbart omhändertagande enligt 6 a § LVU. En bedömning behöver alltid göras i det enskilda fallet. Det är viktigt att tydligt dokumentera den bedömning som gjorts. Det är även viktigt att kontaktförsöken med vårdnadshavare dokumenteras samt att kontinuerligt göra fortsatta kontaktförsök. Vid behov av vägledning i bedömningen kan kontakt tas med social- och skoljuridiska enheten. Se även kapitel 6 för vidare information om LVU.

5.3 Människohandel

I Stockholms stads handlingsplan för att motverka människohandel och prostitution (2021) beskrivs att minderåriga EU-medborgare är en av de grupper som i högre grad än andra riskerar att bli utsatta för människohandel. Människohandlare utnyttjar att barnens låga ålder gör att de undgår straff och registrering i brottsregister. Det är därför särskilt viktigt att det inom socialtjänsten finns en kunskap om målgruppen och de risker som de utsätts för. Att ett barn utsätts för människohandel innebär att barnet utnyttjas för andra personers vinning. Barnet kan till exempel tvingas eller förmås att sälja sexuella tjänster, tigga eller gifta sig. Barnet kan också tvingas att begå brott, som att stjäla eller sälja droger.

Tecken som kan indikera att ett barn är utsatt för människohandel

- Barnet saknar ID/pass eller har falska ID-handlingar.
- Barnet kan inte uppge några kontaktuppgifter till vårdnadshavare eller någon annan person som har ansvar för barnet.
- Barnet verkar styrt av någon annan som ringer barnet ofta.
- Barnet är involverat i kriminalitet där vuxna finns med i bakgrunden.
- Barnet återfinns i tiggeri eller liknande exploatering.

Frågor som är bra att ställa vid utforskande av utsatthet för människohandel

- I det fall barnet har kopior av ID-handling; var finns ID-handlingen och vem har den?
- Var befinner sig barnets vårdnadshavare?
- I det fall barnet inte vill uppge vilka vuxna som är med dem i Sverige – varför känner barnet oro för att berätta det?
- Utforska var barnet sover och uppmärksamma om barnet lämnat olika uppgifter om detta.

- Vad är syftet med vistelsen i Sverige?
- Har barnet påträffats/rört sig mellan olika städer i Sverige? Styr barnet själv över var det är och var det ska åka?
- Var går pengarna som barnet tjänar? Får barnet behålla dem?

För vidare stöd- och vägledning vid misstänkt människohandel, se kapitel 4.1.3 gällande regionkoordinator. För vidare läsning om människohandel, se länk i kapitel 9.4.

5.4 Orosanmälan till hemlandet

En orosanmälan till barnets hemland bör göras för att säkerställa att de sociala myndigheterna där får kännedom om barnets situation. Att göra anmälan tidigt i handlägningsprocessen och etablera kontakt med relevanta samverkanspartners i hemlandet kan underlätta för planeringen av ett säkert återförande.

Använd bilaga 1 som grundmall för anmälan. Anmälan bör innehålla en detaljerad och tydlig beskrivning av oron. Om det finns kännedom om barnets eller familjens adressuppgifter i hemlandet ska de anges. Om exakta adressuppgifter saknas, ange om möjligt andra uppgifter som kan förenkla arbetet att lokalisera rätt lokal myndighet. Exempel på detta kan vara vilken del av landet som barnet kommer från eller namn och adress till barnets släktingar som bor i landet.

Orosanmälan görs via utrikesdepartementet, se kapitel 4.2.1 för kontaktuppgifter. Ange ”nytt ärende, UD KC centralmyndigheten” på försättsbladet.

6. LVU

Socialstyrelsens ”LVU Handbok för socialtjänsten”, kapitel 10, innehåller tydlig information om LVU för barn som saknar hemvist i Sverige. Se länk i kapitel 9.3 för vidare läsning.

Svensk domstol är inte behörig att besluta om beredande av vård enligt LVU för barn som saknar hemvist i Sverige. Socialnämnden kan dock fatta beslut om att barn (under 18 år) utan hemvist i Sverige omedelbart ska omhändertas enligt 6 a § LVU. Beslut om

Handläggarstöd i arbetet med minderåriga EU-medborgare som vistas i en gatumiljö
18 (27)

omhändertagande enligt 6 a § LVU ska underställas förvaltningsrätten inom en vecka.

Det färdiga dokumentet för ordförandebeslutet i Paraplyet saknar *a:et* i 6 a § som alternativ. Detta behöver skrivas in manuellt:

 Stockholms stad	NORRMALMS STADSDELSFÖRVALTNING Familjeenheten Befordran till lag Handläggare: Tfn:	ORDFÖRANDEBESLUT enligt LVU Sida 1 (1)
--	---	---

Beslutet gäller	
Namn	Personnummer

☐ Omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU, då det är sannolikt att den unge behöver vård med stöd av denna lag och rättens beslut om vård inte kan avvaktas med hänsyn till	☐ Risken för den unges hälsa/utveckling
	☐ Utredningen allvarligt försvåras
	☐ Vidare åtgärder hindras

Det går även att bifoga en förtydligande bilaga till ordförandebeslutet, exempelvis: "Beslutet gäller enligt 6 a § LVU". En sådan bilaga behöver undertecknas av samma personer som undertecknat ordförandebeslutet.

Socialnämnden är skyldig att underrätta den behöriga myndigheten eller domstolen i det land där barnet har sin hemvist när ett beslut om 6 a § LVU har fattats. Underrättelsen kan ske direkt eller genom UD. Se kapitel 4.2.1.

Ett omedelbart omhändertagande enligt 6 a § LVU ska inte pågå längre än nödvändigt. Viktigt är att omgående börja arbeta för att upprätta en kontakt med myndigheterna i barnets hemland. När behörig myndighet i barnets hemland vidtagit de åtgärder de anser är nödvändiga ska beslutet upphöra.

Även om socialnämnden ska hantera dessa ärenden skyndsamt kan det ta tid att identifiera den behöriga utländska myndigheten och upprätta kontakt. Om behov finns av ett fortsatt omhändertagande för tillfällig vård ska en ansökan till förvaltningsrätten enligt 9 a § LVU göras inom fyra veckor från det datum då omhändertagandet verkställdes. Ett medgivande om fortsatt omhändertagande gäller högst två månader åt gången, vilket innebär att en ny ansökan om förlängning behöver göras inför att ett medgivande går ut om behovet av tillfällig vård kvarstår.

I vissa förvaltningar ligger delegation att fatta beslut om ansökan enligt 9 a § LVU på nämnden, kontrollera i delegationsordningen vad som gäller.

En ansökan om fortsatt omhändertagande enligt 9 a § LVU bör bland annat innehålla information om vad omständigheterna som medför behov av vård (utgå från LVU-rekvisiten) och vad som gjorts för att upprätta kontakt med myndigheter i barnets hemland.

7. Övrigt bistånd och stöd

7.1 Försörjningsstöd

En EU/EES-medborgare som vistas i Sverige enligt det så kallade rörlighetsdirektivet (rätten att vistas i ett annat EU/EES-land under tre månader utan visum eller uppehållstillstånd) eller EU-medborgare som vistas i Sverige utan uppehållsrätt saknar som regel rätt till ekonomiskt bistånd. Kommunen har dock det yttersta ansvaret, vilket innebär att bistånd för att undanröja akut nöd kan beviljas. Akut bistånd kan t.ex. omfatta bistånd till matpengar, biljett hem och eventuellt logi.

När det gäller minderåriga EU-medborgare är det barnets förälder som behöver ansöka om akut bistånd för sig och sitt barn. När det finns barn är socialnämnden alltid skyldig att göra en barnkonsekvensanalys.

Det är av vikt att respektive enheter samverkar i dessa ärenden för att undvika att familjer skickas runt.

Överenskommen rutin för Norra innerstaden

Kontakt tas med mottagningsgruppen på försörjningsstödsenheten. Föräldern och barnet behöver fysiskt ta sig till förvaltningens kontor.

7.2 Sjukvård och tandvård

Minderåriga EU/EES-medborgare som är i behov av sjukvård och tandvård kan behöva stöd av socialsekreterare i kontakten med sjuk- och tandvården då reglerna för vilken vård de har rätt till inte är helt

tydliga. Nedanstående regler och riktlinjer är bra att känna till inför en kontakt med vården.

7.2.1 Sjukvård

En EU/EES-medborgare som vistats i Sverige kortare tid än tre månader har rätt till nödvändig vård till vanliga patientavgifter under förutsättning att hen kan uppvisa det europeiska sjukförsäkringskortet (EU-kortet). Ofta saknar barn i den målgrupp som handläggarstödet avser sådant kort.

En EU/EES-medborgare som vistats i Sverige mer än tre månader och saknar uppehållsrätt eller uppehållstillstånd räknas som regel som papperslös och har då till exempel rätt till akut sjukvård, vård som inte kan anstå och mödravård.

Alla barn ska erbjudas samma hälso- och sjukvård på samma villkor som barn som är bosatta i Sverige. Undantaget är barn vars vistelse i Sverige är avsedd att vara tillfällig.

I de fall då socialtjänsten placerat ett barn utanför hemmet är socialtjänsten skyldig att initiera en hälsoundersökning (11 kap. 3 a § SoL) och regionen är då skyldig att erbjuda en hälsoundersökning (se lag 2017:209). Denna skyldighet gäller även minderåriga EU/EES-medborgare som blir placerade.

Inom sjukvården finns krav på att en person som söker vård ska kunna legitimera sig. Ingen kan dock nekas akut sjukvård på grund av att ID-handling saknas.

För mer information, se länkar i kapitel 9.5.

7.2.2 Tandvård

Papperslösa minderåriga barn får tandvård som inte kan anstå, dvs. akut tandvård, kostnadsfritt. För vuxna papperslösa kostar den akuta tandvården 50 kronor. Det är inte möjligt att boka tid, utan barnet får besöka Folktandvården på Fleminggatan 48 på deras drop-in. Öppettider är 07.00-23.30 på vardagar samt 07.45-20.30 på helger.

8. Avsluta ett ärende

8.1 Återföring till hemlandet av barn som vistas i Sverige utan vårdnadshavare

Återföringen av barnet till sitt hemland kan ske på flera sätt. I många fall kan det vara nödvändigt att arbeta parallellt med flera olika spår för att kunna återföra barnet så skyndsamt och tryggt som möjligt. I bedömningen av hur återföringen ska genomföras behöver alltid en bedömning göras av vad som är barnets bästa i det aktuella fallet.

Socialnämndens ansvar är att mottagandet av barnet i hemlandet ska vara ordnat. Vad som kan anses vara ett ordnat mottagande behöver bedömas i varje enskilt ärende.

I de fall ett barn är omhändertaget enligt 6 a § LVU är socialnämnden skyldig att underrätta myndigheter i barnets hemland om tvångsvården och arbeta för att myndigheterna där vidtar de åtgärder de anser är nödvändiga.

I de fall kontakt etablerats med barnets vårdnadshavare i hemlandet kan socialnämnden arbeta för att återföra barnet direkt till sin vårdnadshavare.

UD är den centralmyndighet som socialnämnden ska använda sig av för att upprätta ett samarbete med sociala myndigheterna i hemlandet och för att utreda vårdnadshavarskapet. Se kapitel 4.2.1.

Möjligheten att få ambassadens hjälp att upprätta kontakt med sociala myndigheterna i hemlandet och barnets vårdnadshavare kan också undersökas. Dock behöver en bedömning göras om/vilken information som kan lämnas till ambassaden med hänsyn till sekretessen.

Vid hemresan behöver barnet ha en giltig ID-handling. Om barnet saknar detta kan ambassaden vara behjälplig. Se kapitel 4.2.2.

Biljetter bokas som regel via den resebyrå som förvaltningen har avtal med.

8.2 Avsluta utredning när ett barn avvikit

I ärenden där socialtjänsten har en pågående utredning och/eller en pågående placering men där barnet har avvikit behöver en bedömning i varje enskilt fall göras om och när ärendet bör avslutas.

I det fall ett barn gör sig onåbar under utredningsprocessen bör en bedömning alltid göras om oron för barnet är sådan det finns grund för omedelbart omhändertagande enligt LVU 6 a §. Se vidare i kapitel 6 och Socialstyrelsen ”LVU Handbok för socialtjänsten”, kapitel 5 gällande skyddsbedömning samt kapitel 5.3 gällande människohandel.

I det fall ett barn är omhändertaget enligt LVU finns ett aktualitetskrav, vilket innebär att grunden för LVU-vården måste utgöras av aktuella uppgifter om barnets situation. Vad som är aktuella uppgifter måste bedömas i det enskilda fallet.

Om ett barn gör sig onåbar under utredningsprocessen och ingen ny oro inkommer skulle detta kunna vara en indikation på att oron för barnets situation inte är hög, och så småningom utgöra en grund för att utredningen avslutas. Se dock kapitel 4 och kapitel 5.1 för tips kring hur barnet kan eftersökas.

9. Länkar och litteratur

9.1 Generell vägledning

- Vägledning från Socialstyrelsen [Vägledning för socialtjänsten i arbetet med EU/EES-medborgare \(socialstyrelsen.se\)](https://www.socialstyrelsen.se/omsorg/omsorg-utomlands/utredning-och-placering-utomlands/utredning-och-placering-utomlands)
- SOU-rapport för utsatta EU-medborgare [Framtid sökes - Slutredovisning från de nationella samordnaren för utsatta EU-medborgare, SOU 2016:6 \(regeringen.se\)](https://www.regeringen.se/49131/13111/sou-2016-6)
- *Kommande/ under produktion:* Stockholms stads riktlinjer för handläggning av ensamkommande barn och unga.
- Stockholms stads riktlinjer för ärendeansvar [Riktlinjer för ärendeansvar mellan stadsdelsnämnderna inom individ- och familjeomsorgen, äldreomsorgen och omsorgen om personer.pdf \(stockholm.se\)](https://www.stockholm.se/49131/13111/riktlinjer-for-arendeansvar-mellan-stadsdelsnamnderna-inom-individ-och-familjeomsorgen-aldreomsorgen-och-omsorgen-om-personer.pdf)

9.2 Bryssel II-förordningen

- Bryssel II-förordningen [EUR-Lex - 32019R1111 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)
- Handledning för tillämpningen av Bryssel IIb-förordningen [Europeisk e-juridikportal - Publikationer från det europeiska rättsliga nätverket \(europa.eu\)](#)

9.3 LVU

- Information om LVU för barn i Sverige med hemvist utomlands (kapitel 10) [LVU – Handbok för socialtjänsten \(socialstyrelsen.se\)](#)

9.4 Människohandel

- Stockholms stads handlingsplan för att motverka människohandel och prostitution [Handlingsplan för att motverka människohandel och prostitution.pdf TGA.pdf \(stockholm.se\)](#)
- Barn i internationell människohandel och exploatering, från socialstyrelsen [Barn i internationell människohandel och exploatering \(socialstyrelsen.se\)](#)
- Information om återvändarprogram, från jämställdhetsmyndigheten [Manual för frivilligt återvändande och återintegration för personer utsatta för människohandel och prostitution i Sverige \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](#)

9.5 Sjukvård och tandvård

- Information från socialstyrelsen om asylsökandes och papperslösas rätt till sjukvård [Vilken vård ska en region erbjuda asylsökande och papperslösa? - Socialstyrelsen](#)

- Information från vårdgivarguiden om EU/EES-medborgares rätt till sjukvård [Personer från andra länder.pdf](#) | [Vårdgivarguiden \(vardgivarguiden.se\)](#)
- Information från vårdgivarguiden om identitetskontroll vid vårdbesök [ID-kontroll av person som söker vård](#) | [Vårdgivarguiden \(vardgivarguiden.se\)](#)
- Information om hälsoundersökning i samband med vård utanför det egna hemmet [Samverkansrutiner gällande hälso-, sjuk- och tandvård för barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet \(storsthlm.se\)](#) och [Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd \(HSLF-FS 2019:19\) om hälsoundersökningar av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet m.m.](#)

Bilagor

Bilaga 1. Exempel begäran UD

Inquiry according to Article.... Brussels II Regulation

(oftast är det artikel 79, 80 och/eller 82 som är aktuella).

Date:

City District Council of Norra innerstaden

Social Services in Sweden are responsible for ensuring that children grow up and develop under safe conditions. When the Social Services receives information that a child is, or is at risk, of suffering from neglect and other social issues, the Social Services have a duty to investigate and provide for each child's need of support and/or protection as long as they are located in Sweden.

Inquiry concerns:

Personal information:

Birth data/cnp:

Citizenship:

City:

Address according to the identity card:

Beskriv det som är känt om barnets situation i hemlandet. All information vi har om familjebild, var barnet bor i hemlandet, eventuell skolgång i hemlandet, släktingars namn, föräldrarnas eventuella sysselsättning osv. Informationen behöver inte vara fullständig, om till exempel adressuppgifter saknas kan ändå

*information om i vilken del av hemlandet barnet bor vara
hjälpssamt. Informationen ovan förenklar arbetet med att lokalisera
rätt lokal myndighet i hemlandet.*

History:

*Använd rubriken om det finns bakgrundsinformation från tidigare
utredningar eller tidigare händelser i den aktuella
utredningen/insatsen. Radera rubriken om ärendet är nytt och det
saknas bakgrundsinformation.*

Current situation:

*Beskriv anledning till utredning, det som är känt om den aktuella
situationen samt den oro socialtjänsten har för barnet. Beskriv hur
planeringen framåt ser ut. Eventuella beslut och bedömningar som
gjorts ska framgå, särskilt viktigt om beslut om LVU 6 a§ har fattats
(the Care of Young Persons Act 6 a§ (1990:52) law of mandatory
care of minors).*

This inquiry concerns help from the Romanian Authorities following:

*Motivera varför begäran skickas. Hänvisa till den/de artiklar enligt
Bryssel-II-förordningen som begäran skickas med stöd av. Beskriv
vad begäran avser/vilken hjälp och information som önskas. Skriv
gärna i punktform. Om det finns någon viktig deadline (till exempel
om ett tillfälligt LVU enligt 6a§ ska upp för
omprövning/förlängning) bör detta framgå.*

Exempel på formuleringar:

- Establish a direct contact with the proper social authorities in
Romania, Tulcea-Babadag regarding to extend relevant
information about the minor.*
- Secure the proper legal guardian of the minor*

- Contact with the Romanian Authorities to extend information and prepare for a safe return when the minor returns to Romania.

When this letter of concern has reach the proper authorities we could elaborate on more detailed information about the minors situation. Please return confirmation by email that this letter of concern has been received by the authority's in Romania.

Your Sincerely,

Namn

City District Council of Norra innerstaden

Social Welfare Officer

Tel:

Email: